

KÁRPÁTI LAPOK

Magyarországi Kárpát turistaegyesületek kiadványa

A turisztág, a honismeret, a természetvédelem terjesztésére

Kiadó, szerkesztő: Nagy Péter (peter.nagi@t-online.hu)

KOVÁCS ATTILA

MAGYAR EMLÉKEK A TÁTRÁBAN

A Kárpát Egyesület
és a Magas-Tátra

Kis- és Nagy-Sárrét

A Kis- és Nagy-Sárrét a Hajdú-Bihar (vár) megye déli részén, az egykori Bihar vármegye nyugati szélén helyezkedik el.

Kis-Sárrét egykor mocsaras vidék volt: a Sebes-Köröstől délre eső terület Körösladánytól Körösnagybársányig. Vésztő, Okány, Zsadány, Geszt, Biharuga tartozik ide.

A Sárrétről Szűcs Sándor írt egy értékes könyvet: **A régi Sárrét világa** című művét. Ebben olvastam, hogy 1866-ban készült el a Berettyó-csatorna, amelyik végül is kiszáritotta a Sárrétet. Szűcs inkább a korábbi, a kiszáradás előtt Sárrétről ír, amikor a régi Rétközhez hasonlóan az emberek csónakkal közlekedtek a magaslatokra épült kis falvak közt. Mindent a láp uralt, a maradék helyeken pedig pásztorkodás volt az elsőszámú életforma. Külön végképp elvadult létezés volt a pákászoké, akik a lápokon tulajdonképpen tengették az életüket. Akkor még bőven éltek itt farkasok, de emberi farkasok, azaz betyárok is. Az emberek képzeletét betöltötték a boszorkányok, táltosok, az úgynevezett farkasküldők, akiknek úgymond képessége volt parancsolni a farkasoknak, kiket támadjanak meg.

Szűcs Sándornál olvastam a leghíresebb sárréti táltosról, **Csuba Ferencről** és annak kacagató történetéről, a csökmői sárkányhúzatásról. Csuba Ferenc élő személy volt, akinek nevét **Győrffy István** nagy néprajzkutató megtalálta Túrkeve város 1801. évi körözési jegyzőkönyvében: „*már 12 esztendeje, mióta a népet azzal hitegeti, hogy ő táltos és a földbe rejtett kincseket meglátja.*” Engem ez a Csuba Ferenc és a története távolról Naszredin Hodzsára vagy a német Tyl Eulenspiegelre emlékeztet. Csuba Ferenc ugyanis elhitette a csökmőiekkel, különösen a csökmői Tanáccsal, hogy valahol a falu mellett egy kondér aranyat őriz egy sárkány, akinek éjfélkor Váradig hallik a bögése. Ha éjjel kihúzzák a sárkányt a nádasból,

megszerezhetik az aranyat. A sárkányt azonban nem sikerült kihúzni, miközben Csuba Ferenc cinkostársa egy tüllökkel borzalmas hangokat varázsolt elő. Egyre jobban megszeppentek a csökmőiek. A pánik akkor tört ki, amikor Csuba azt mondta, hogy különösen azok vigyázzanak, akiknek volt dolguk a házastársukon kívül is, azokat szaggatja szét a sárkány a leginkább. Erre a bíróval az élén az egész csökmői had rémülten hazafutott...

Vésztő közelében van egy domb, ahol a **Vésztő-Mágori Emlékhelyet** alakították ki. Itt épült a középkorban a Csolt nemzetség monostora, amelyet jelzés szerűen helyreállítottak – közvetlenül egy kőkorszaki ásatási bemutató mellett.

Vésztő-Mágori Emlékhely

Kissé odébb sorakoznak a népi mozgalom íróinak, nevezetesebb alakjainak szoborgyűjteménye

Pár lépéssel odébb pedig az egykori pákászok házát és egy kőkorszakbeli házat építettek fel

Közvetlenül ezek mellett a házak mellett találtuk meg az egykori Holt-Sebes-Körös egyik ágát

*Az egyik legjelentősebb költő a népi mozgalomban **Sinka István** (1897-1969) volt, aki élete egyik jelentős korszakában Vésztőn élt. (Nagyszalontán született.) Istenadta őstehetség volt, aki juhászbojtárból lett művelt költővé, a Sárrét szegény embereinek, életüknek kemény realista megörökítője*

A Fehér- és Fekete-Körös Doboz előtt egyesül, úgyhogy Doboz mellett már a Kettős-Körös folyik. (A Kettős-Körös és a Sebes-Körös, melybe korábban már a Berettyó belefolyt, Köröstarcsa és Gyomaendrőd között egyesül és válik Hármaskörössé.)

Geszt az egyik legelszigeteltebb falu a mai Magyarországon – néhány kilométerre Nagyszalontától. A XIX. század második felében és a XX. század elején a Magyarország történelmében döntő szerepet játszó **Tisza-család** geszti mauzóleumában két miniszterelnök (Tisza Kálmán, Tisza István) és az 1879. évi nagy árvíz után Szeged újjáépítését irányító Tisza Lajos nyugszik. Magát a mauzóleumot szépen helyreállították, de a szomszédos temető állapota nyomasztó. Érezhető a határszélre szorult falu sokszorosán hátrányos helyzete.

Tisza-család geszti mauzóleuma

Biharugrát Gesztől a nagy Biharugrai halastavak választják el. Ezek a halastavak olyan méretűek, hogy szinte újjáteremtették az eredeti madárvilágot. Egy közismert „parasztíró”, **Szabó Pál** (1893-1970) itt született, élt, itt is temették el.

Nagy-Sárrét szintén egy régi mocsaras tájegység: Dévaványa, Szeghalom, Füzesgyarmat, Körösladány, Biharnagybajom, Sárrétudvari tartozik ide.

Szabó Pál szobra

Csörsz-árka

Bölöni-kastély Biharugrán

Wenckheim kúria

A Nagy-Sárrét déli részén

Körösladány határában, a kisvárostól 2-3 kilométerre északra még látható, fellelhető a híres **Csörsz-árka**. A történelemtudomány úgy tudja, hogy egy nagyon hosszú védmű volt, amely a Dunától (Göd környékén) a Tiszáig tartott, majd onnan derékszőgben irányt változtatva lehúzódott az Aldunáig. A Krisztus utáni IV. században épülhetett az akkor az Alföldön lakó szarmaták és a szövetséges rómaiak együttműködésével. Célja pedig a fenyegető germán-gót támadás elleni védelem volt.

Körösladánnyal kapcsolatban még megemlíthetünk egy nevezetes kúriát, amelyet a **Wenckheim-család** építtetett és egy hőst, **Tüköry Lajost** (1830-60), aki 19 évesen magyar honvédsereg főhadnagya, majd 1860-ban Garibaldi mellett a marsalai ezrek egyike volt. Palermo ostrománál az általa vezetett rohamban kapott halálos sebet.

Tüköry Lajos szobra

VIRTUÁLIS LOCSOLKODÁS

Bal kezemben hardver,
jobb kezemben szoftver.
Hogy hogy megyek most sehova,
azt a „zútvonaltervező megmongya”.

Már tömöm a csutorát,
töltögetem a pálinkát,
Üvegbe az illatosat,
magamba a hathatósat.

Beütöm, hogy tűzoltóság,
megtalálom, hogy tűzoltó slág.
Nyomásfokozót is találok,
vízbázishoz etalálok.

Fecskendő és vízipuska,
sisaknak meg Rumcájsz sapka,
kezemben a Zorro kardja,
máris megyek locsolásra!

Nem kérdezem, hogy mit szabad,
ezerrel indítom a vízsugarat.
Hátra is lök azon nyomban,
ezért vagyok a bokorban.

Elerisztem aztán nyomban,
tekerődik össze-vissza.
Fröcsköl és sívítva ágyúz,
mit etalál, mindent szétzúz.

Tuba felhős vízbomba,
robban be az istállóba.
Szalmakazal, hogy felrobban,
kiterülök azon nyomban.

Borjú, birka bőg és rohan,
fejét vesztett nagy iramban.
Kukori a szamár hátán,
macsek inal, de már csámpán.

Sziréna szól a falu tornyán,
hasra esek az árok partján.
Üldöznek a fakabátok,
egérutat hol tanálok?

A trágyadombhoz menekültem,
a barna lében épp' süllyedtem.
A zsernyákok itt is üldözőbe vettek.
Pislogok csak, de mán be is kerítettek.

Vesztemben csak egy megoldást lelek,
gyorsan nyomok egy X-et.
Visszatér így a való világ,
a tudatom rögtön helyreáll.

Dehogy megyek locsolkodni,
ki fog ilyen balhét elvinni!
A szobában vagyok vesztég,
a gép előtt így merengek.

wegyúr

WEGYÚRT ELTÉVEDVE TALÁLTA A MEDVE

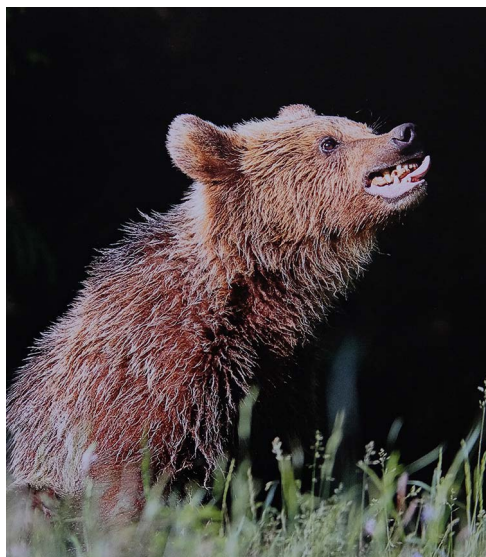
Mint Ábel a rengetegben,
úgy ébredtem, félig fekve.
Hátamat egy fának verve,
épp egy kicsit meggörnyedve.

Hol már a madár sem jár,
csak felröppen és elszáll.
Kerestem a nagy Óperenciát,
de nem kaptam hozzá ősi tudást.

Midőn köszöntött az este,
erdő mélyén vagyok eltévedve.
Arról meg nem is beszélve,
hogyan vendégem volt a medve.

Faág reccsen, bozót hajlik,
szemben valami mozgolódik.
Nagy sötét test ágaskodik,
szőrös nagy fej emelkedik.

Először még menekülés volt az első gondolatom,
de hamar ráébredtem, nincsen erre sanszom.
Kevés az én gyorsulásom,
és a 20 kilométeres tempóm.

Így lettem megdermedve,
nem pedig a der Medve.
Mit tenne Bear Grylls, a nagy túlélő,
ilyenkor mi a teendő?

Szupernehéz csoportú az ellenfelem,
nagy 0-0 az én esélyem.
Pontosan már nem is tudom,
hogyan jött a mentő fondorlatom.

Fekvő törzstől integettem,
itt van még hely énmellettem.
Zsákomból egy csokit vettem,
és kettőnk közé lehelyeztem.

Nagy-nagy állat jól megnézte,
csodálkozástól tátva maradt képe.
Megszaglászta, nyalogatta,
majd egyből be is kapta.

Láthatóan ízlett neki,
lett is rögtön vigyori.
Intett hogy még kér néhányat,
mert neki ez csak kezdőfalat.

Hogy a hármat mind benyelte,
felettebb jó lett a kedve.
Tartogattam meglepetést,
meg egy kis csínytevést.

Volt egy bivalyerős paprikám,
így hát ezt is beáldozám.
Feneketlen a mindenevő barátom étvágya,
rácsapott, mint a gyöngytyúk a takonyra.

Aztán nekifutva ugrott akkorát ám,
hogy majd' fennakadt a fák koronáján.
Csakhogy gyüminek is túlsúlyos, s lám,
nagyot huppant a szőrös komám.

Fotó: Dezső László

Nem brummogott, de ordított,
még az erdő is visszhangozott!
Pofáját szorította kétmarokra,
Mikor ráugrott a hangyabolyra.

Belül is csíp, kívül is csíp,
gyilkos méreg összegzódik.
Szerencsétlen szőrmók állat,
nekifutott a legsűrűbb csalánnak.

Csíkot húzott maga után,
nedves folt a mackópatyán!
Mentette a bundát nagyon gyorsan,
nehogy videóra kerüljön főműsorban.

Ám így sem maradtam egyedül,
Előbújt most két nyuszifül.
Az esetet a szárnnyúl végig látta,
pirossal jegyezte be a naptárba.

Ugrálva és nevetgélve,
mindenkinek elmesélte.
Az erdő népe meg röhögve és henteregve
kapott rá újra és újra erre a történetre.

Már csak valahogy haza kellett találnom,
különben nem sikerült volna ezt leírnom.
De úgy tűnik, ez is sikerült,
Mert ez a vers is papírra került.

wegyúr

Bükk szálláshelyeink túrák

A Kárpát Egyesület, Eger több Bükkben lévő házat üzemeltet. Ezeket az éves túraprogramhoz igazítva – több részletben – sorban végigjárjuk. Az idei első, április 12-én megtartott „*Bükk szálláshelyeink 1.*” kirándulás az Eger–Szarvaskő útvonalon a **Gubaréti-** és a **Les-házakat** érintette. A könnyűnek tartott 13 km hosszúságú utat 12-en tettük meg.

A következő szálláshelyeink túrára május 10-én került sor. Ami a **Peresznyei-ház, Örkő-ház, Peskő-ház** megtekintését jelentette a Belpátfalva–Felsőtárkány 20 km hosszúságú, 700 m szintkülönbséggel járó útvonalon.

A „*Bükk szálláshelyeink 3*”, ami a **Stimecz-, Samassa-, Tamáskúti-házakat** tartalmazza az idén kimaradt a programból, mert más elnevezésű kirándulások külön-külön érintették azokat.

A Bükk szálláshelyeink túra 2026-ra Benkó Zsolt vezetésével „**8 ház a Bükkben**” túramozgalmommá alakul. Akit érdekel a részleteket keresse a karpategyesuleteger.hu honlapon.

Nagy Péter

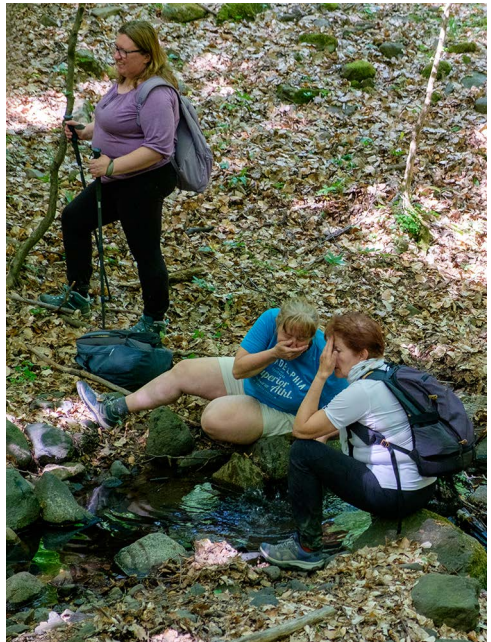

Felülnézetben a látványos Mész-völgy

Útban az Örkő-ház felé

Mátrai túrák

Parádsasvár környékén

Május 3-án *Parádsasvár északi erdeiben* egy 8 kilométeres felderítő túrán vettünk részt. De előtte nem maradhatott el a beígért üvegkristálydarabok keresése. A kitarató kutatás mindenki számára színes, gazdag zsákmányt eredményezett.

Az emberi civilizációt hátrahagyva, 14-en indultunk neki a Mátra zöld lombkoronás erdőkkel borított, hegyek, völgyek vadregényes világának. Tervezett útvonalunk, a Gilice patak, Széki patak, Áldozóvár (Széki vár), Áldozó patak, Gulyabérc, Hidegkút gödre, Kőhatár, Hunok sírja. A Térfy Béla úton jöttünk vissza Parádsasvárra.

Madarak éneke kíséretében, szarvasok és őzek kíváncsi, csodálkozó tekintetük, kérdéssel a fejükben, mit keresnek ezek itt, inkább jobb ha elfutok döntéssel, csak hátrahagyott bogyoók bizonyították itt létüket.

Kötetlen és időtlen túránkat különleges vírágok, békák és csörgedező kis patakok hideg hűsítő vizébe kezünk, lábunkat megmártva marasztaltak köveiken való megpihenésre.

Az erdő és benne élő öreg tölgyek energiáit magunkba szívva, egy időre elbúcsúztunk ezen életközösségtől. Élményekkel teli lelkünk, elfáradt bizsergő testünk, végül is autóink segítségével visszatért az emberi civilizáció világába. De hamarosan újból lehetőséget találunk, hogy itt legyünk, mert a természet szeret és vár minket. Mi emberek valójában hozzá tartozunk, csak mi hűtlenül elszakadtunk tőle.

Köszönöm a Földanyának, köszönöm a Nap sugarának és hálás vagyok mindannyiótoknak, hogy ott voltatok velünk együtt közösségben!

Novák Csaba

„Erdőfürdő, lélek túra”

Novák Csaba ötlete – az előzets bejárást követően – május 24-én megvalósult. Az időjárás is kedvezett a patak mederben való „sziklamászáshoz”. A körtúta útvonal: *Kisnána* –

Ördögvályú-völgy – Messzelátó – Kisnána, kb. 9 km hosszúságú és a szintkülönbsége 450 m volt. Megcsodáltuk az érdekes vízmosta kőformákat, elcsendesedve hallgattuk az erdő „hangjait”. Hosszabb szótlan pihenő után felmentünk a Messzelátó-hegy 561 m magas tetejére, ahonnan a magasra nőtt fák miatt semmit sem láttunk. Végül kimentünk a rendes útra és visszasétáltunk Kisnánára.

A túra jól sikerült és felüldülve ültünk az egeri buszra. Ennek ellenére elhatároztuk, hogy a következő „erdőfürdő” kihagyja a Messzelátót és a Domoszlói-kapu felé menve az Ördögvár vagy a Vörösvár megmászásával Parádfürdőn szállunk fel a hazavezető járműre.

Nagy Péter

Az Ördögvályúban

KEE Táttra tábor 2025. augusztus 14-18.

Az idei tábort a Kárpát Egyesület Egerhez csatlakozva, de külön gépkocsis utazással és saját programmal szerveztem meg. Mivel mind az öten (akik egy kocsiban utaztunk) 60+-osok vagyunk, a túrák mellett könnyedebb kulturális programokra is gondoltunk.

Az augusztusban fokozottan zsúfolt *Tátrán* kívül a *Pieninekre* és a *Beszkidekre* is kitekin-tettünk. Szállásunk hagyományosan a *Zora Panzió*, mely minden kényelmet megadott tágas szobáival és kitűnő konyhájával. Az új wellness részleg is segített a fárasztó túrák utáni regenerálódásban.

Régóta a listámon szerepel *Bártfa*. A 30 ezres lélekszámú kisváros elsősorban épségben megmaradt középkori városközpontjának és erődítéseinek köszönheti ismertségét. Eger–Miskolc–Kassa–Eperjes útvonalon 11 óra tájban érkezünk és a parkolást követően nyakunkba vettük a várost. Elsőként a Szt. Egyed gótikus templom belső terét, eredeti szárnyas oltárait csodáltuk meg. Majd következett a torony. A feljárónál 4 nyelvű felirat figyelmeztetett, hogy „csak saját felelősségre”! Szűk csigalépcsővel indult, egy szakaszon teljes sötétben. A harangok szintjén szédítő falépcsők után jutottunk ki a galériára, és itt körbejárva szép kilátás nyílt a városra és a közeli Alacsony-Beszkidekre. Óvatos ereszkedés után a belváros főterén a régi városházát vettük szemügyre, a teret körül ölelő középkori házakat, majd a hóhér szobrot. Volt, aki a bárd alá hajtotta a fejét. A főtérsarkán álló információs irodában rekord mennyiségű bélyegzést kaptam. Ezután a ferences kolostor és torony érintésével a Kolostor parkban pihentünk meg a rekkenő hőségben. A pakolóig a keleti városfalon és tornyai mentén jutottunk vissza. A középkorban a város céhei védték és tartották karban a védművek egy-egy szakaszát, így a „serfözők tornyát”, ami mellett elhaladtunk.

Bártfa Kolostor és Poros tornyok

Bártfát elhagyva a Táttra felé vettük az irányt. De még megálltunk *Ótubló* településen, itt a vár a célpont, melyre egy óránk maradt. Történetéhez két esemény kapcsolódik. Luxemburgi Zsigmond – aki állandó pénzsűkében élt – 1412-ben Bártfával és még 11 szepességi várossal együtt Lublót is elzalogosította a lengyel királynak. Öregtornyában raboskodott 1768-ban Benyovszky Móric. Sajnos mi is találtunk a várudvar eldugott sarkában rabokat: kipányvázott ragadozó madarakat, szám szerint ötöt, akik ülőfájukon várták sorsuk alakulását.

Bártfa főtér

Bártfa Szt. Egyed templom belső

Ólubló vára

A vár bejárása után *Tátralomnicra* utaztunk és elfoglaltuk a szállásunkat. A vacsoránál jó volt találkozni régi túratársakkal, ismerősökkel. Másnap a fő túra a Nagyszalóki-csúcsra indult, mi pedig öten a *Téry-házat* szemeltük ki.

Hogy faragjunk a szintből, felvonóztunk a Kőpataki-tóhoz. (A teljesárú jegy 29 euróba kerül csak felfelé, 62 év fölött 25 euro.) A Magistrále ismerős útján a Kőpataki ház érintésével, enyhe ereszkedéssel értük el a Zámkovszky házat.

A Téry-háznál

Sokan jöttek-mentek az úton, a háznál meg iszonyatos a tömeg. Viszont sétáltatott kutya egy sem! Májustól ugyanis tilos négylábút bevinni a Tatra forgalmas útjaira és ezt magyaroknak érdekes módon be is tartják.

A háznál nem időztünk, nekivágtunk a Téryhez vezető zöld sávnak. A ház alatti tófal kimászása kihívást jelentett a 30 fok feletti melegben. 10 percenként álltunk meg inni. Az utolsó szakaszon szerencsénkre kezdett felhősödni. Maga a ház olyan, mint 12 éve, amikor itt jártam Javorinától Ótátrafüredig túrázva. A szűk presszó rész tele emberrel. Bélyegzés után kinn ebédeltünk a magunkkal hozottból.

Lefelé nyilván gyorsabban haladtunk, így is fél 4-re értük el a már „néptelenebb” Zámkovszky-t és egy üdítő erejéig igénybe is vettük. (3 dl kofala 3,5 euro, 1400 Ft.) A háztól tovább ereszkedtünk a Reiner-kunyhóig, majd a Tarpataki-vízesésig. Kék sávra váltottunk. Közel 2 órá gyaloglás következett néptelen erdőben a lomnici kötélpályáig,

le a hóágyúkhöz vizet gyűjtő medencéig. Innen már csak pár perc a Zora, este fél 7 tájban érkezünk és csodálkoztunk is, hogy alig ülnek a vacsoránál. A Nagyszalóki-csúcson és a Csorba-tó környékén túrázók később jöttek meg.

Harmadik napon – szombat lévén – próbáltunk félreesőbb helyet keresni. Kevés sikerrel. Választásunk a *Pieninekre* esett, pontosabban a *Három Korona* (Trzy Korony) hegyre a Dunajecnél. A bőséges és finom reggelit nehéz kihagyni és ott hagyni, így fél 10 tájban értünk

a folyóhoz, majd átkeltünk a lengyel oldalra. Az első parkoló dugig, de ez a tutaj kikötő is, nekünk nem ez kellett. Viszont a tutajosok ma nem fognak unatkozni! Végül megtaláltuk a 3. parkolót sokkal beljebb. Kifizettük a 28 zlotyt a parkolásért, elindultunk a sárga sáv jelzésen. Ha lehet az előző napnál is melegebb volt, a Szopka-hegysorosban folyt rólunk a víz, gyakran megálltunk inni. Majd már az erdőben, egyre felfelé, egyre meredekebben.

Kilátás a Kis-Tarpataki-völgyre

Sajgó lábunk erősen érezte az előző napi kőről kőre etapot. És ami bosszantó: miközben mi igyekszünk mindent beleadni, a helyiek csak úgy elsuhanak mellettünk. Fel is vettük az „*Előrehaladott rokkantak túrakerlubja*” nevet. Ez a tempó azért is aggasztó, mert tudtam, hogy fenn a kilátónál lévő jegyváltó és beléptető ponton rengetegen állnak sorba. A Szopka-hágónál tapasztaltuk, hogy az ellenkező irányból is csak jönnek és jönnek... Végül pont délben értünk fel és „csak” úgy 50 ember állt

Kilátás a Három Koronáról 1.

előttünk. Jegyváltás (senioroknak, azaz minenkünk 5 zloty), majd belépés és lassú araszolás a fém hidakon. Magát a kilátót igen ötletesen oldották meg, bal oldala a bevezető szakasz, fenn teraszos kialakítással maga a kilátó, a jobb oldali meg a kivezető rész. Ami üres volt, néha jött 3-4 ember. Végül a várakozás elnyerte a jutalmát, a teraszról gyönyörű panoráma nyílik a Dunajec szorosára, a folyó völgyre, háttérben a Magas-Tátrával. 5 perc van engedélyezve, egy fiatal nemzeti parkőr próbálja terelgetni az embereket. Lejövet a hegyről igen meredek

szakaszokkal. Végül a lenti menedékházban pótoltuk a folyadékot. A Dunajec partján jóleső lábáztatás, a folyón tutaj invázió még mindig. A délután hátralévő részében a nedeci várba szerettünk bejutni, de 18 órára adtak volna lehetőséget, úgyhogy feladtuk.

Következő nap a Dunajectől még keletebbre utaztunk, *Szczawnica* városába, hogy a fölötté magasodó *Sadeczeki-Beszkidekben* túrazzunk.

Kilátás a Három Koronáról 2.

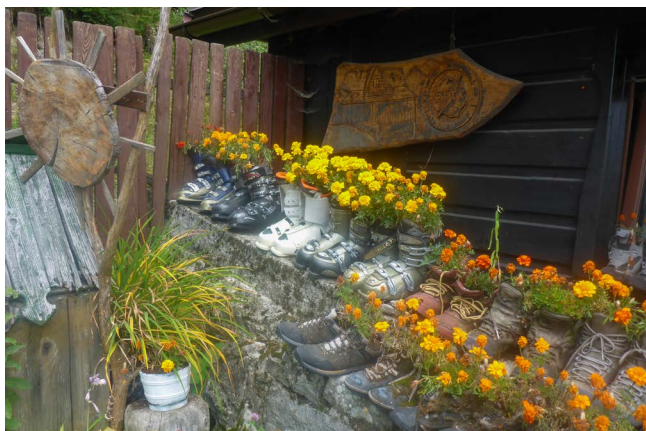
A városban a parkolás roppant sajtóságos: a nagyobb parkoló a város szélén, órányi gyaloglásra a központtól. Viszont az élelmes helyiek saját kis parkolókat alakítottak ki. A ház falára felfestették, mennyi kerül egész napra. Mi 10 zloty-ért jó helyet találtunk a város szélén, a túraút indulási pontjánál. Igaz a kocsi úgy 15 fokban állt, mikor Lajos kinyitotta hátul, minden zsák kiesett, de a célnak megfelelt. És ami elképesztő: épp az info táblát böngészünk, mögöttünk egy őzike úgy 5 m-re átballagott az utca túloldalára!

Szczawnica régi fürdő épületei

Beresnyik-háznál

Virágos lábbelik

10 óraker csak el tudtunk indulni, a sárga jelzés a helyi kávéháza vezettetett fel, a csúcson vaskereszt, a hegy neve Bryjarka és 679 m. Onnan lassan emelkedő panorámás úton 40 perc alatt elértük a Schronisko PTTK pod Beresnikem-et (*Beresnik alatti menedékház*). Ismertető jegy, hogy több tucat leharcolt bakancsba virágot ültettek, ezek ott pompáznak a ház előtt. Még ami lényeges: erre alig jár hétfégy kiránduló. Akadnak ugyan, de a házban nyugodtan le lehet ülni, bélyegezni. Csak rávettük magunkat a tovább indulásra, hiszen ha már a körtúra nem is fér bele a napba, azért a fő gerincig csak elgyalogolunk. Így is történt, 13 óraker értünk egy út csomóponthoz, melynek Dzwonkówka a helyi neve és 981 m magasan van. Megebédeltünk és jó darabig visszamentünk a Beresnyikig, innen fekete sáv! jelzésen gondoltuk leereszkedni a *Szczawnica Kunie* városrészbe. Egészen jó volt az út, majd lényegében szakadékbba kellett volna beereszkednünk, még lenézni is rossz volt! Ahogy tanakodunk, látjuk kocsijön az úton felfelé. Na ha a kocsij feljött, a gyalogos is csak lemegy! Nagy kövekből kirakott, néhol 30 fokos lejtőn haladtunk a város felé, szerencsére hűvösebb időben. Végül olyan jól visszaértünk a kocsihoz, hogy délután meg tudtuk nézni a Vörös Kolostort a Dunajec partján. (Senioroknak 4 euro/fő.)

Utolsó napra már nem terveztünk semmi megerőltetőt.

Leautóztunk *Imrikfalvára* (De-dinky). Mint általában, kissé késve értünk a felvonóhoz. Az internet nem említi, hogy egész órától óra 20-ig jár, közben 40 perc szünet. Mi természetesen 10.23-ra értünk oda! 11 óra-kor ott toporogtunk az ajtóban. A felvonó egyszemélyes, a beszállási ponton marcona egyén rám csukta a biztosító kart, a fenti állomáson egy másik pofa kiszabadított. Közte fél óra kellemes utazás az erdő fölött. A hegyi szállótól indultunk az új kék sáv jelzésen, ami lényegében a Zejmár-kanyonból érkező jelzés meghosszabbítása. Kellemes, fenyvesekkel körülvett réteken haladtunk. Elsőként a déli irányba, a tározóra kilátást nyújtó sziklaperemre jutottunk ki, majd nem sokkal később az északi oldalon még pazarabb kilátást élvezhettünk az Alacsony-Tátra keleti végétől a Tátrákon át a Beszkidekig. Hamarosan Imrikfalva felé szerpentinezünk le. Az ösvény gyanúsán új a meredek hegyoldalon, de mi lesz, ha a nagy esők elmosásák? Negyed kettő tájban értünk le Imrikfalvára, a „Pásztorlánykához” fogadóhoz. Hétfői nap dacára telt ház fogadott. Szerencsénkre egyesületünkől Köves Gyuszi és Gál Peti foglalták a helyet, már végeztek az ebéddel, mikor értünk, így mi is tudtunk ebédelni. Kis helyi gasztro: káposztaleves, juhtúrós sztrapacska, macok alapon húсок, zöldségek. Itt fejeztük be tartalmas öt napos idej Tatra táborunkat.

Benkó Zsolt

Geravy infó táblánál

Hegyi réteken

Panoráma a Gacsói sziklákról

Könyvbemutató

Wehner Géza, a Magyarországi Kárpát Egyesület elnöke a következő szöveggel inviált a könyvbemutatóra:

„A Magyarországi Kárpát Egyesület 2025. szeptember 18-án mutatja be új kiadványát kárpátos tagunk, Kovács Attila »Magyar Emlékek a Tátrában – A Kárpát Egyesület és a Magas-Tátra« című munkáját. Akik vonzódnak a Magas-Tátrához, rengeteg információt találnak benne, nemcsak helytörténeti monográfia, meglátják, hogyan fonódott össze a magashegyi világ és a Tátra lábának élete az egyesülettel. A majdnem 30 éves kutatómunka eredményét Attila mutatja be, elmondja, hány épületet, könyvtárat, múzeumot, sínt, utat és ösvényt járt be az évtizedek alatt.”

Természetesen úgy intéztem a dolgaimat, hogy az említett napon és időben Budapesten legyek és elmenjek az MKE rendezvényre. A helyszínen találkoztam Nyisztor Miklóssal – turista relikviák gyűjtőjével –, aki a nyári EKE vándortáborban már említette nekem e hatalmas mű megjelenését. Amit most kézbe fogva láthattam is. A bemutatót Wehner Géza indította, melyet a könyv szerzője, Kovács Attila apró részletekbe menő élvezetes ismertetője követett. Előadása végén megkértem írjon erről a Kárpáti Lapok olvasói számára, amelyet teljesített. Támogatását ez úton is nagyon köszönöm. A bemutatott néhány fotón a nagyszerű rendezvény hangulatát próbálom visszaadni.

Nagy Péter

1. Wehner Géza

2. Teltházás előadóteremben

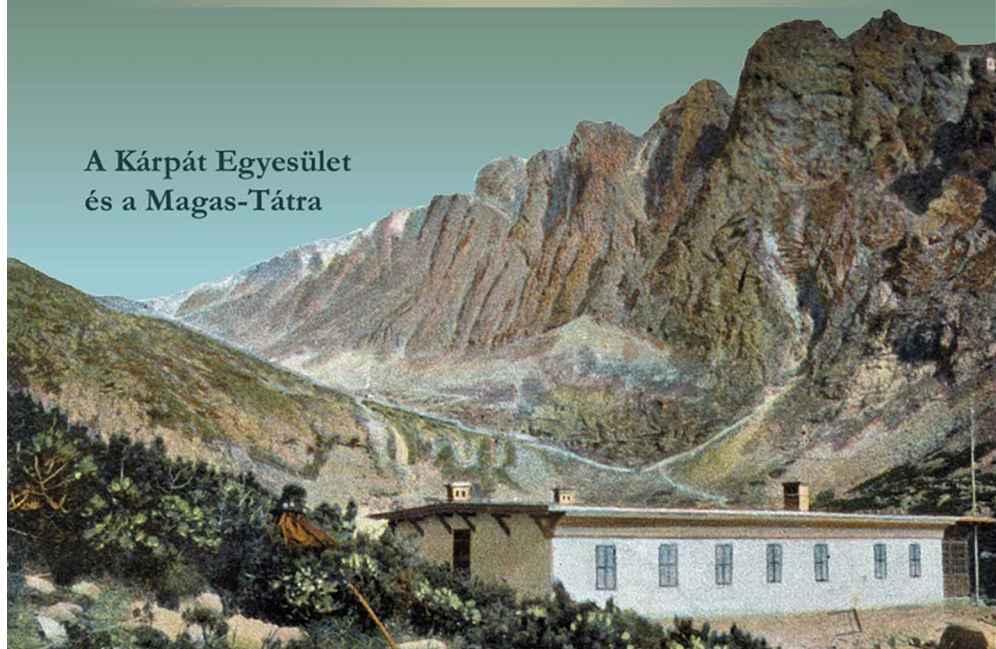
3. Kovács Attila: „Ny – Nyitová, Z – Zárová?!”

KOVÁCS ATTILA

MAGYAR EMLÉKEK A TÁTRÁBAN

A Kárpát Egyesület
és a Magas-Tátra

2025 nyarán Kovács Attila tollából a „Magyar emlékek a Tátrában” címmel jelent meg az eddigi legnagyobb és legrészletesebb helytörténeti monográfia a Magas-Tátráról. A könyv a Tátra magyar vonatkozású épített örökségét mutatja be a kezdetektől 1918-ig, vagyis kizárólag a történelmi Magyarország időszakára és területére összpontosít.

Ez a hatalmas munka egy majd 30 éves kutatási időszak szüleménye. A több évtizedes helyszíni kutatás eredményei mellett a magyarországi múzeumok, levéltárak, köz- és magángyűjtemények, illetve könyvtárak ide vonatkozó értékes anyagait is tartalmazza a monográfia, melynek kiadója a Webner Géza elnökségével működő Magyarországi Kárpát Egyesület, ezzel is tisztelettel emlékezve a Magas-Tátrát feltáró elődeire és az egyesület alapításának 150 éves évfordulójára.

Na de mit is jelent a magyar örökségünk a Tátrában?

A Magas-Tátra az első világháború végéig Európa-szerte a történelmi Magyarország, azon belül pedig a Felvidék koronájaként volt ismert. Az első tátrai turisztikával kapcsolatos létesítmény Tátrafüredhez kapcsolódik, hiszen a savanyúkút már a 18. század közepén foglalt forrásként működött a területen. 1873-ig csak Tátrafüred és a pár évvel korábban alapított Csorbató létezett, ekkor összesen két kis menedékkunyhó állt a Tátra völgyeiben, és kizárólag a pásztorok által használt ösvényeken lehetett közlekedni.

Miután az alpesi országokban divatba jött a hegyvidéki nyaralás, Magyarországon is megjelentek az első próbálkozások az idegenforgalom, mint gazdasági tényező fejlesztésére. Ekkor a világ hetedik turistaszervezeteként megalakult a *Magyarországi Kárpát Egylet, mely legfőbb céljának tűzte ki a Magas-Tátra teljes feltárását, kiépítését, hozzáférhetővé tételét és népszerűsítését.*

Az egyesület Budapesti Osztályából később létrejött Magyar Turista Egyesület, majd ebből is kiválva a Budapesti Egyetemi Turista Egyesület szintén úttörő munkát végeztek, főként a tátrai hegymászás terén.

Az egyesületi tagok minden igyekezetükkel azon voltak, hogy elérjék céljaikat, nem az íróasztal mellett ülve dirigáltak, hanem időt, pénzt, energiát nem sajnálva, szívvel és lélekkel Istent, a

természetet és a hazát szolgálva küzdöttek azért, hogy ezt a csodálatos hegységet ne csak a Magyarországon, hanem a környező országokban élők is megismerjék.

Ezek az egyesületek, illetve a magyar állam alig több mint negyven év alatt szinte a semmiből szisztematikusan kiépítették a Tátrába vezető utakat, vasutakat és a Tátra körutat, melyek mentén sorra jöttek létre a tátrai üdülőtelepek, kiépítették az alsó és felső turistautakat, majd az ezeket összekötő utakat is. A munkát addig folytatták, míg el nem érték a völgyeket, hágókat és csúcsokat, közben a legszebb völgyekben menedékházakat építettek.

Mindezek mellett a Tátra tudományos feltárását is elvégezték, legyen szó geológiáról, a növény- és állatvilágról, de még a hegység lábánál élő népek életét, történelmét is dokumentálták. Kivétel nélkül mindent publikáltak, könyvek, útikalauzok és térképek tömkelegét, turista folyóiratokat, prospektusokat és különböző reklámanyagokat terjesztettek, nem beszélve a több ezer fényképfelvételről és képeslapról, melyek több magánkiadó lapjaival együtt egész Európában ismertté tették a Magas-Tátrát. Rendszeres felolvasó esteket és vetítéssel egybekötött élménybeszámolókat tartottak Galíciától Szászországon át egészen Fiuméig. Ezt a hihetetlen munkát szakította meg az első világháború, majd az azt követő határváltozások.

Az épített örökség azonban máig szembeötlő és igen sokrétű.

Például a ma is használt villamosvasutat a magyar állam építette ki. Az első rész mutatja be a vasútvonalak építési munkálatainak folyamatát egészen az eszme megszületésétől kezdve a kivitelezés legapróbb részleteibe is belemerő leírással. A vasúttársaság épületei és járművei is helyet kaptak a könyvben és mindaz, ami az eredeti pálya al- és felépítményéből napjainkig látható. Bár a könyv írása alatt lebontották a vasút eredeti telephelyét,

az összes állomásépület és a vasutat működtető energiát biztosító épületek máig léteznek.

A műszaki leírások alapját a Magyar Nemzeti Levéltár eddig nem publikált anyagai adták, melyek között például a Csorbatóra vezető fogaskerekű vasút építésére vonatkozó első kérelemtől az utolsó műszaki felülvizsgálatig szinte minden dokumentum fellelhető, ezek feldolgozott formában szerepelnek a könyvben.

De nem csak a vasút az, ami a magyar örökség része a Tátrában.

Például az az út, amelyen ma autózunk a Tátra lábán, szintén az, hiszen ennek elődjét a Kárpátgyesület építette ki.

Ugyanígy azokon a turistautakon, ösvényeken járunk a Tátrában, amelyet szikláról sziklára a Kárpátgyesület tagjai tettek le.

A menedékházak tekintetében a mai Majláth menedékház vagy a Sziléziai ház helyén egykor az egyesület épületei álltak, sőt a magyarok által épített Téry ház vagy a Zöldtavi menedékház a mai napig kiszolgálja az odaérkező turistákat. A könyv ezeknek a menedékházaknak a teljes építési történetét, élménydús életét is bemutatja és fényt derít izgalmas párhuzamokra, sőt azokat a menedékkunyhókat is megjeleníti, melyekre napjainkban már csak néhány kőkupac emlékeztet a sűrű törpefenyvesben.

A korabeli kalauzokban megjelölt turisták számára elkészített úticélok is egytől egyik helyet kaptak a könyvben, ezek jó része már nem létezik, azonban a helyszínek rejtenek nyomokat, melyek máig őrzik magyar vonatkozásait.

A fő tátrai telepek szintén kiépültek 1918 előtt. Ezeknek a telepeknek máig megadja a hangulatát a Tátra egykori építészete jellemző svájci stílus, illetve a nagy szállodák szecessziós jellege. A települések történetei, épületeinek egyenkénti bemutatása is olvasható a könyvben, ezeknél külön kiemelve azokat a jegyeket, melyek a villák máig látható magyar vonatkozását

hirdetik. Több nyaralón látható például szélkaskas, melynek az „E-K-D-N” betűk egyértelműen elárulják múltjukat.

Talán távolinak tűnik a Tátrától egy székelykapu, azonban a tátralomnici Liphay villa máig mutatja eredeti stílusát, feliratait, melyek között kimagaslik az „*Aldj meg Uram kimentemben, vezérelj kormányozz visszatérésemben*” kapuvers.

A telepek templomai is igazi időkapszulák. Nem is gondolná az ember, de minden templom szimmel látható magyar emléket, feliratot rejt magában.

Az ótátrafüredi katolikus templomban őrzik például a legrégebbi, 1888-ból származó magyar nyelvű emléktáblát, de Weber Samu és a Pejacsevich testvérek emléktáblái is tátrai templomokban rejtőznek. Bár a harangokat általában nehéz megközelíteni, a tátralomnici katolikus templom eredeti harangja az utcáról is látható és melegséggel eltöltő lelkülettel olvasható a rajta lévő szöveg: „*Magyarország Védasszonya könyörögj érettiünk*”. Mindez a Tátrában 2025-ben.

Amíg az ember nem tudja, hogy mit kell keresni, nem is keres.

Egyszerűen elsétál egy olyan emlék mellett, ami a kirándulás kulturális és nemzeti érzelmi élményét adhatja. A túrázás igaz nem egy vár- vagy múzeumlátogatás, azonban a Tátra Magyarország első számú idegenforgalmi központja volt, aminek millió apró emléke rejtőzik itt-ott. Talán mosolyt csal az ember arcára a következő néhány sor, de ha tüzetesen megnéz valaki egy tűzcsapot a Tátrában, felfedezheti rajta az „*Ny-Z*” betűket, melyek nyilvánvalóan nem a „*nyitová-zárová*” szavak kezdőbetűit takarják.

Ilyen apróságokkal, a már eltűnt és a máig fennmaradt magyar emlékekkel foglalkozik tehát a tátrai monográfia, amely 656 oldalon, 1500 fotóval és képeslappal az egykor és ma szellemében segíti elkalauzolni az érdeklődő turistát a Tátra magyar emlékei között.

A 4-es motorkocsi – amely ünnepi különvonatként egészen Csorbatóig közlekedett –
Tátralomnic állomáson

Magas Tátra képeslap a Kassa-oderbergi vasút kiemelésével

Ezen a képeslapon a menedékház mindhárom alkotójáról elnevezett objektum, úgymint a Majunke-torony, a Pfinn-kilátó és a Téry menedékház is látható

Az ótátrafüredi Nagyszálló a kávéházzal és a Paschka-redőnyökkel

Tátralomnicon a Liptay villa felirata

Bükk-túrák

Két keresztül a Bükkön túránk van. Az egyik „Keresztül a Bükkön Dél-Észak irány”, útvonala: Felsőtárkány Fűtőház – Szilvási-kő –

Istállós-kő – Szilvásvár. A másik pedig „Keresztül a Bükkön Kelet-Nyugat irány”. Útvonal: Répáshuta Hárskúti elágazás – Három-kő – Tar-kő – Cserepes-kő – Pes-kő – Őr-kő – Bél-kő – Bélapátfalva.

A Bükk legmagasabb pontján

Egyik sem tartozik a könnyű kategóriába, hiszen mindkettő több mint 20 km hosszú és a sok fel/le kb. 1000 m. Szerencsémre vannak kedves és sportos túratársaim, akik be merik vállalni mindkét túrát.

Az idei első „átkelésre” május 12-én került sor. Míg a másodikat szeptember 13-án jártuk végig. Mindkét utunkon kedvébe fogadott minket az időjárás, így jó hangulatban, kényelmes tempóban sikerült azokat teljesíteni.

Nagy Péter

Gyuri bácsi emléktúra

Október 25-én hagyományos bükki túra keretében emlékeztünk egyesületünk alapító tagjára és népszerű túravezetőjére, Bónusz Györgyre. 2020 óta évente más és más útvonalon vezetjük a túrát, immár 6. alkalommal.

Idei útvonalunk: Hárs-kúti elágazás autóbussz megálló – Hárs-kút – Toldi-kunyhó – Samassa-ház – Kis-Gyapjú-om – Bujdosókő – Felsőtárkány, tópart. Táv: 16 km, szintemelkedés 340 m. Szép számmal jelentünk meg, 12 fő a Kárpát Egyesület Egertől, 3 fő a Bükki Vörös Meteortól, 2 fő Gyöngyösről a Kékes TE-től és 1 fő Szegedről.

Az előző napi 40 mm eső miatt kissé aggódtam az út minősége miatt. Rövid köszöntő után a Háromkő alatt kanyargó Z sáv, majd Z kör jelzéseken haladtunk lefelé, majd a sár és a nagyobb ereszkedés elkerülése végett szintben kanyargó dózerúton gyalogoltunk az aransárgában pompázó bükkösben a Toldi-kunyhó felé. A kunyhónál pihenőt tartottunk. Gyuri szerette ezt a helyet,

számos túrát vezetett ide és pontörkődést is vállalt az egyesület által rendezett teljesítménytúrákon. Túrázóink a pihenő közben vették át az emléktúra idei kitűzőjét.

A kunyhótól meredeken ereszkedtünk le a Toldi-lápán az alsó útra, melyen a Samassa-házhoz jutottunk le. A házat bár zárva találtuk, de a padokon, a tűzrakó helyen sok holmi kipakolva, úgyhogy lejjebb álltunk meg. Megemlítettem, hogy a ház az egyesület kezelésében, mint kulcsosház működik. Az egyesület több alkalommal szervezett ide gyermektábort a Kemény Ferenc iskola diákjainak és a monosbéli gyermekotthon lakóinak. Ezekon Gyuri, mint önkéntes, kivette a részét a táboroztatásból. Túrákat vezetett innen a Tar-köre és a Cserepes-köre. Sokszor kinn alvással a vállalkozóbbak részére.

Hogy ne az unalomig járt alsó úton menjünk, visszakapaszkodtunk a Bükki Kéken és a Kis-Gyapjú-omornál elértük a gerincutat. Ezen a Bujdosókő érintésével Felsőtárkányig gyalogoltunk. Még maradt fél óránk a busz indulásáig. A tóparti büfében lehetőség nyílt kávé, sütemény vásárlására, mert Gyuri mindig azt tartotta, hogy a túra végén „legyen idő egy nyugodt sörre”. Kiemelendő, hogy a 18 túrázó és az 1 kutyus végig együtt haladt a túra során és az időjárás is kegyeibe fogadott bennünket.

Benkő Zsolt túravezető, KEE

Az idei 32. Erdélyi Kárpát Egyesület Vándortábor a tusnádfürdői kemping területén került megrendezésre. Gyakorlatilag ott, ahol 10 évvel ezelőtt, 2015-ben volt a 24. Vándortábor. Akkor és most is, a hatalmas munkával és költséggel járó rendezvényt a Csíkszéki Erdélyi Kárpát Egyesület szervezte. Amelyen jól éreztem magam, így nem volt kérdés az „ismétlés”.

A táborba vezető utak jól jelzettek voltak

Tusnádfürdőre az előzetes internetes regisztrációt és táborozási költségeket lerendezve, 2025. augusztus 4-én reggel Szűcs Gábor – EKE Vándortáborokba járó túratársammal együtt Egerből indultunk. A 650 km hosszú autós utunk során csak a legszükségesebb helyeken álltunk meg, így is közel 9 órát utaztunk. A kempingbe érkezést követően annak körbejárása volt az első program. Kerestük a 10 évvel korábbi sátorhelyünket, nem találtuk. Faházak kerültek oda. Végül hosszas nézelődést követően, sátrainkat a brassói barátaink közelében állítottuk fel.

Sátortábor részlet

Itt és most illene nekem részletes szöveges tájékoztatást adni a táborban történekről. Nem teszem, hiszen az Erdélyi Gyopár 2025. szeptember–október lapszámában mindez professzionális módon leírásra került. A Kedves Olvasó elégedjen meg az általam bejárt túrák és rendezvények képes beszámolójával.

Készülődés a tábor megnyitóra

Nagy Péter

Túra a vulkánok földjére

A táborból gyalog borvízforrások – Urak ösvénye – Szöktetőpusztája – Nagy-Csomád – Tóberce – Szent Anna-tó – Mohospusztája – Fenyőspontk – Tusnádpataka – Bornahordó – Járomhegy – Lázárfalva (CsEKE-ház), autóbusszal vissza a táborba.

Útban a vulkánok földjére

A megtalált bélyegzőnél Vámos László ismerteti a Kárpátok Bércein Vándorút programját

Balázs-Bécsi Rozália a Szent Anna-tó mellett ismerteti annak történetét

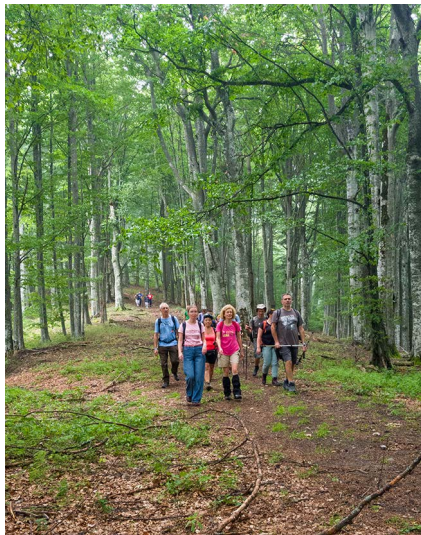
157_CSOM_01 KBV bélyegző
(N46,1339259892702°,
E25,8826119918376°

Lázárfalva CsEKE-ház

Dél-Hargita gerinctúra

Táborból gyalog Sólyomkő – Piliskei vadászház – Mitács-pusztá – Kakukk-hegy – Nagyláz-pusztá – Szentimrei Büdösfürdő, innen autóbusszal vissza a táborba.

Sétaútvonal a nagy szintkülönbségű
25 km-es túrán

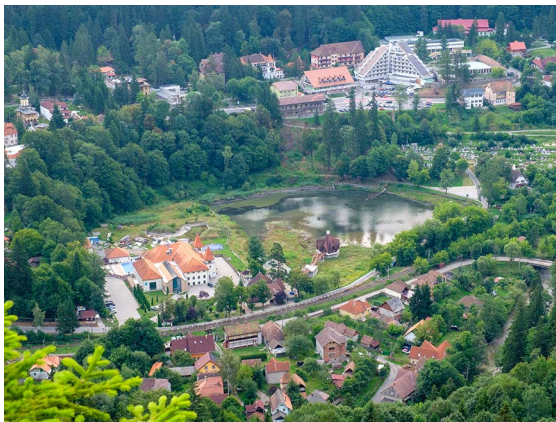
A Kakukk-hegyen talált kő. Mögötte a kilátópont létrája

Daday Hunor túravezető

Pihenő a Sólyomkő tetején

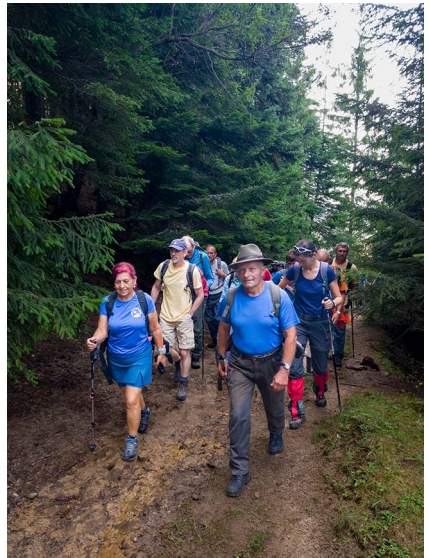
Sólyomkőről nézve Tusnádfürdő a Csukás-tóval

Sajhavas – Úz völgye haditemető túra

Táborból autóbusszal Aklosig (890 m) – Bükszád pusztája – Havas oldal – Nagy-Saj (1554 m) – Kis-Saj (1510 m) – Sóvető – Sóvető patak – Úz-völgye hadi temető (650 m), innen autóbusszal vissza a táborba.

Bükszád pusztája megemlékezési hely

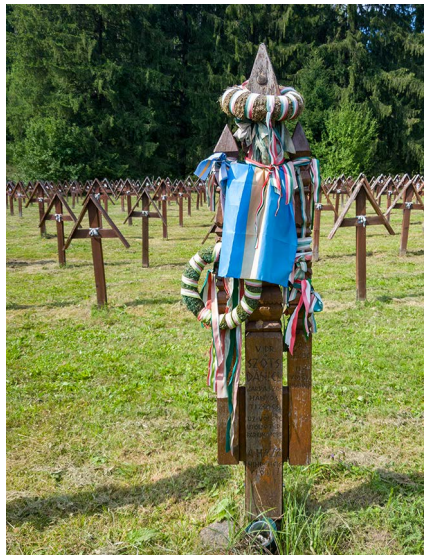
Gergely Anna és Gergely József
túravezetők

Egykori hadiúton kereszt az elesettekért

Háborús lövészárkok maradványa

Úz-völgyi Hősi Temető

Egyik kopjafába vésvé:

A haza mindenké előtt!

Egy másikon fémtáblán:

Hazádnak rendületlenül légy híve óh magyar.

A 34-es Határvadászok Emléktúrája, tisztelet a hősöknek

Táborból autóbusszal Csíkbánkfalváig, innen gyalog Havas útja – Radován – Hosszúhavas – Óriás lapos – Óriás-tető – Nagyboldogasszony-kápolna – Csíkbánkfalva, innen autóbusszal vissza a táborba.

Darvas Antal pólóján hirdette a Határvadász túrahetét, melynek az EKE tábori volt a nyitórendezvénye.

Gergely Anna, Gergely József, Kovács Lehel István túravezetők népes csapattal indultak

Zászló bontás az Óriás-tetőn a Hazáért keresztnél

Kovács Elek emlékszalagja elsőként került fel a zászlóra. Majd egy lepke megjelent a leszármazott bal karján.

Kovács Lehel István bemutatja az emlékszalagot